

Kadernota 2011

Krimpen aan den IJssel
juni 2010

ADVIESNOTA AAN DE GEMEENTERAAD

Agendanummer :
Datum
raadsvergadering : 1-7-2010
Registratienummer :

Onderwerp: Kadernota 2011

Gevraagde Te besluiten om

beslissing: in te stemmen met de kadernota 2011

---

*Aan de gemeenteraad
van*

Krimpen aan den IJssel

Krimpen aan den IJssel, 22 juni 2010

Inleiding

De kadernota wordt jaarlijks in het voorjaar aangeboden. De raad krijgt langs deze weg de gelegenheid om kaders te stellen voor de begroting 2011 en de meerjarenperiode 2012-2014.

Beoogd effect

Kaders vastleggen voor de meerjarenbegroting 2011-2014

Argumenten

1.1 Kaderstelling vooraf geeft meer mogelijkheden

De raad heeft door de kaderstelling een aantal maanden voor de begrotingsbehandeling te houden meer mogelijkheden om te beïnvloeden en te sturen

1.2 Afstemming tussen college en raad

Door reeds voor de zomer overeenstemming te bereiken over de kaders, kan het college de begroting samenstellen in de wetenschap dat de raad het met de grote lijnen eens is.

Kanttekeningen

Nog veel cijfers zijn in beweging. Uiteraard geldt dit voor de begroting die nog opnieuw wordt samengesteld en voor de ontwikkeling van de algemene uitkering, maar ook voor de financiële vertaling van het collegeprogramma en de omvang van de bezuinigingsvoorstellen. Deze laatste voorstellen moeten daarom vooral als taakstellend worden gezien.

Financiën

In de kadernota wordt een aantal voorstellen gedaan met financiële gevolgen:

- U wordt gevraagd in te stemmen met de bestemming van het rekeningsaldo 2009 naar de reserve Tijdelijke kosten personeel (€ 300.000) en de reserve Dekking tijdelijke tekorten structurele lasten (€ 780.586).
- De reserve Centrum kan worden ingezet om de geactiveerde boekwaarde van het Centrum te dekken.
- Voorgesteld wordt van de reserve Raadhuis € 500.000 over te hevelen naar de reserve Onderwijshuisvestingsvoorzieningen en uit deze laatste reserve de boekwaarde van de Admiraal de Ruyterschool te dekken.

Naast deze specifieke voorstellen wordt u gevraagd in te stemmen met de prioritering voor nieuw beleid op grond van ons collegeprogramma. Tenslotte vragen wij u om in principe akkoord te gaan met de bezuinigingsvoornemens.

Communicatie

Uitvoering

Bijlagen

Kadernota 2011

In de vergadering van de commissie bestuur en middelen van 24 juni 2010 is dit voorstel aan de orde geweest.

Hoogachtend,
Burgemeester en wethouders van Krimpen aan den IJssel,

mr. A. Boele
secretaris

M.J.D. Jansen
burgemeester

Ontwerp-besluit

De raad van de gemeente Krimpen aan den IJssel;

Gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders d.d. 22 juni 2010;

b e s l u i t :

in te stemmen met de kadernota 2011.

Aldus besloten door de raad van de gemeente Krimpen aan den IJssel in zijn openbare vergadering van 1 juli 2010.

De griffier,

De voorzitter,

INHOUDSOPGAVE

1. Inleiding.....	6
2. Financiële vooruitzichten 2011-2014.....	7
3. Collegeprogramma en nieuw beleid.....	10
4. Financiële positie.....	11
5. Bezuinigingen.....	13
6. Doorontwikkeling begroting.....	18
7. Slot.....	19
Bijlagen.....	21

Inleiding

Jaarlijks bieden wij u voor de zomer de kadernota aan, waarin dit jaar een blik vooruit wordt geworpen naar de begrotingsperiode 2011-2014. De kadernota 2011 staat in het teken van moeilijke financiële tijden die op ons af komen en heeft een sterke relatie met ons collegeprogramma dat tegelijkertijd met deze nota verschijnt. In deze nota zijn de ambities van ons college samengebracht met de financiële ontwikkelingen die onze gemeentefinanciën beïnvloeden. Voor een groot deel hangen onze financiële verwachtingen samen met de economische crisis en de effecten die ons met name via de algemene uitkering bereiken.

De meerjarenbegroting 2011-2014 wordt u voor de raadsvergadering van 11 november 2010 aangeboden. Deze kadernota heeft ten doel de financiële kaders voor deze begroting te schetsen en uw raad te vragen zich over de hoofdlijnen uit te spreken. Het gaat om richtinggevende besluiten op beleidsmatig en financieel gebied. De huidige financiële vooruitzichten hebben ons ertoe gebracht om reeds in deze kadernota, aansluitend op het coalitieakkoord, gerichte bezuinigingsvoorstellen aan u voor te leggen.

De voorstellen in deze nota resulteren in het volgende eindbeeld

KADERNOTA 2011-2014 (voorlopige cijfers)	2011	2012	2013	2014
				- = voordeel bedragen x € 1.000
				= 2013 + 1%
SALDO na voorjaarsnota 2010	92	756	1.147	1.159
Autonome ontwikkelingen	116	768	1.302	1.894
SALDO incl autonome ontwikkelingen	207	1.524	2.450	3.053
Uitvoering collegeprogramma	100	90	90	166
SALDO Kadernota 2011-2014 incl collegeprogramma	307	1.614	2.540	3.219
Bezuinigingsvoorstellen	1.129	1.795	2.374	2.652
SALDO Kadernota 2011-2014 na bezuinigingen	-821	-181	166	567

Tabel 1

Hoe wij tot deze cijfers zijn gekomen leest u in het vervolg van deze nota. In hoofdstuk 2 worden de ontwikkelingen toegelicht die betrekking hebben op het bestaande beleid. De financiële uitwerking van ons collegeprogramma is in hoofdstuk 3 opgenomen. De financiële positie is het onderwerp van hoofdstuk 4, waarbij reserves en risico's aan bod komen. Tevens doen wij een voorstel voor de bestemming van het rekeningresultaat 2009. De bezuinigingsvoorstellen worden in hoofdstuk 5 toegelicht. Tenslotte volgen in hoofdstuk 6 nog enkele opmerkingen over de doorontwikkeling van de begroting.

Financiële vooruitzichten 2011-2014

De lokale overheid krijgt de komende jaren te maken met financieel zwaar weer. De gevolgen van de economische crisis zijn voelbaar en leidden al vorig jaar tot een negatief meerjarenbeeld. Inmiddels wordt van rijkswege een forsere bezuiniging op de algemene uitkering voorzien, waardoor de vooruitzichten nog somberder worden. Toch willen wij stilstand voorkomen en ook voor de komende periode via ons collegeprogramma enkele voorstellen voor nieuw beleid doen. Daar staat een omvangrijk bezuinigingspakket tegenover.

- = voordeel
bedragen x € 1.000

KADERNOTA 2011-2014 (voorlopige cijfers)	2011	2012	2013	2014
--	------	------	------	------

= 2013 + 1%

SALDO Begroting 2010-2013 na voorjaarsnota	92	756	1.147	1.159
---	-----------	------------	--------------	--------------

Nog te verwerken ontwikkelingen

- CAO-afspraken	270	270	270	270
- bouwleges	-131	242	230	233
- gemeenschappelijke regelingen	-49	-43	-47	-59
- ontwikkeling algemene uitkering		615	1.200	1.800
- eerder opgenomen nadeel algemene uitkering		-338	-370	-370
- diverse ontwikkelingen bestaand beleid	25	23	20	20
Totaal autonome ontwikkelingen	116	768	1.302	1.894

SALDO incl autonome ontwikkelingen	207	1.524	2.450	3.053
---	------------	--------------	--------------	--------------

Tabel 2

Uit de bovenstaande tabel blijkt dat reeds in de begroting 2010-2013 rekening wordt gehouden met een oplopend tekort tot ruim één miljoen euro in 2013. Bij de vaststelling van de begroting 2010-2013 is besloten dat dit tekort acceptabel was gezien de economische crisis en dat het tekort tevens aanleiding was om een bezuinigingsoperatie te starten. De eerste resultaten daarvan treft u verderop in deze kadernota aan.

Korte toelichting op autonome ontwikkelingen

Het tekort uit de begroting 2010-2013 is stevig opgelopen door een aantal ontwikkelingen die buiten de invloedssfeer van de gemeente liggen of gevolg zijn van bestaand beleid.

CAO-afspraken

Onlangs is een nieuwe CAO voor gemeenteambtenaren afgesloten met een looptijd tot juni 2011. De effecten van deze CAO zijn opgenomen, waarbij geen rekening is gehouden met een loonontwikkeling na 1 juni 2011, omdat daarover nog geen afspraken zijn gemaakt.

Bouwleges

Op basis van een actuele prognose van de bouwactiviteiten in onze gemeente is berekend dat de opbrengsten uit bouwleges bijgesteld moeten worden. In de tendens van deze bijstelling zijn duidelijk de gevolgen van de economische crisis te zien.

Gemeenschappelijke regelingen

Vorig jaar is besloten alle gemeenschappelijke regelingen een taakstelling van 5% op te leggen. De gemeenschappelijke regelingen hebben deze opdracht serieus genomen en ontwikkelen voorstellen om de bezuiniging te realiseren. Met name de VRR is hierin voortvarend te werk gegaan. Tevens is op grond van doorwerkingen uit voorgaande jaren voor 2011 een negatief indexeringspercentage van 2,99% afgegeven. De gemeenschappelijke regelingen hebben zich in het algemeen ingespannen om ook hieraan te voldoen. Omdat de gevolgen van de indexering nog niet in de begroting verwerkt waren is nu opnieuw sprake van een positief effect, hoewel nog niet alle begrotingen in het saldo zijn verwerkt.

Algemene uitkering

De ontwikkeling van de algemene uitkering is in zoverre onzeker dat we niet weten hoe groot de korting gaat zijn. De meicirculaire is pas begin juni verschenen en biedt geen zicht op de komende jaren. Vanwege de kabinetsformatie wordt dat inzicht ook niet verwacht in de septembercirculaire. Het is dus zoeken naar andere bronnen om de ontwikkeling van de algemene uitkering enigszins te voorspellen. Veel gemeenten baseren zich op het begin april verschenen rapport van werkgroep 18, beter bekend als de commissie Kalden. In dit rapport wordt met name ingegaan op de financiën van lokale overheden. De berekeningen leiden tot een bezuiniging op de algemene uitkering van in totaal € 1,7 miljard. Voor Krimpen betekent dit een oplopend nadeel van de algemene uitkering tot € 2.367.000 in 2015. Door het Ministerie van BZK, de VNG en het CPB worden de bedragen die de commissie Kalden noemt gezien als de maximaal haalbare bezuiniging tot en met 2015. De ontwikkelingen na 2015 zijn nog minder voorspelbaar, maar op rijksniveau lijkt sprake van verdere bezuinigingen op lange termijn.

Naast deze effecten staat de gemeente nog de bezuinigingen van het rijk te wachten. Deze hebben uiteraard betrekking op de algemene uitkering, maar treffen ook op andere wijze de gemeentefinanciën. Te verwachten valt dat het herstellen van de normeringsystematiek een volumeverlaging tot gevolg heeft omdat het rijk minder gaat uitgeven. Ook in de vorm van specifieke uitkeringen worden de gemeenten nog gekort. Tenslotte wordt verwacht dat een nieuwe decentralisatieronde waarbij grote dossiers als bijstand, jeugd en AWBZ aan de orde zijn, vergezeld gaat van onvoldoende middelen als gevolg van efficiëncykortingen. Tenslotte zijn nog nadelige effecten te verwachten van andere rijksbezuinigingen zoals het verkorten van de WW-periode. De bovenstaande overwegingen leiden niet direct tot concrete financiële vertaling, maar wel tot voorzichtigheid.

Bij de afronding van deze kadernota waren de financiële gevolgen van de junicirculaire nog niet volledig doorgerekend. De eerste indrukken wijzen er sterk op dat de algemene uitkering zich de komende jaren negatiever ontwikkelt dan aanvankelijk aangenomen. De voornaamste oorzaken zijn de herijking van het WMO-budget en de ontwikkeling van prognoses met betrekking tot inwoneraantallen.

Conclusie financieel beeld bestaand beleid

De nu gepresenteerde cijfers voor de jaren 2011-2014 zijn nog met de nodige onzekerheid omgeven. In de komende maanden wordt de begroting bottom-up opnieuw samengesteld, wat op onderdelen tot nieuwe inzichten kan leiden. Tevens zijn we zoals hiervoor aangegeven voor veel cijfers afhankelijk van ontwikkelingen bij het rijk en het herstel van de economische crisis. De trend van de begrotingssaldi geeft echter voldoende aanleiding om op basis van het nu voorliggende financiële beeld in te zetten op een sluitend meerjarenbeeld, waarop reeds in het coalitieakkoord is ingegaan en waarvoor ook in ons collegeprogramma de nodige ambities zijn opgenomen.

Collegeprogramma en nieuw beleid

In tegenstelling tot andere jaren is niet apart gevraagd om nieuw beleid aan te dragen. In dit jaar van de verkiezingen wordt langs een andere weg een nieuw 4-jarig programma afgesproken, te beginnen in het coalitieakkoord. Het collegeprogramma is hiervan een nadere detaillering, met daarin opgenomen onze ambities en uitgangspunten. Het hiermee samenhangende nieuw beleid moet wel tegen het licht worden gehouden van de tijd waarin wij ons thans bevinden. In een tijd van bezuinigingen is het moeilijk voor te stellen dat er geld beschikbaar is voor veel nieuw beleid. De aanpak dient sober te zijn, hetgeen naar onze mening ook is geslaagd. Voor 2011 en volgende jaren geen lange lijst met nieuw beleid, maar een weloverwogen opsomming die past bij ons collegeprogramma. In deze kadernota treft u overigens alleen onderwerpen aan die financiële effecten hebben. Naast de genoemde onderwerpen hebben wij het voornemen om de komende periode op een aantal beleidsterreinen nieuwe beleidsnota te doen verschijnen, waarvoor in beginsel geen extra middelen nodig zijn. In het collegeprogramma is een overzicht van deze nota's opgenomen.

- = voordeel
bedragen x € 1.000

KADERNOTA 2011-2014 (voorlopige cijfers)	2011	2012	2013	2014
Uitvoering collegeprogramma en nieuw beleid				
MFA Centrum				76
Krimpenerwaardcollege (financiële effecten m.i.v. 2015)				
Bereikbaarheidsmakelaar	50	50	50	50
- dekking uit reserve hoofdinfrastructuur	-50	-50	-50	-50
Accommodatiebeleid opstellen				
Kwaliteitshandvest opstellen				
Vergrijzing: uitvoeren activiteitenplan Burgerparticipatie	5	5	5	5
Vergrijzing: ontwikkelen programma woonzorgzoning 2011-2014	25	25	25	25
Vangnet AWBZ	45	45	45	45
Nota volksgezondheid				
Jeugdparticipatie en website	25	15	15	15
aanvragen onderwijshuisvestingsprogramma 2011 (voorlopig)	35			
- dekking uit reserve nieuw beleid	-35			
Saldo uitvoering collegeprogramma	100	90	90	166

Tabel 2

Wij vragen uw raad in te stemmen met deze prioritering.

Overigens wordt steeds gesproken over nieuw beleid, terwijl dat vaak niet het geval is. Vaak betreft het nieuwe uitgaven of een intensivering van beleid, waarvoor de financiële middelen in de begroting ontbreken. Met andere woorden de vlag dekt niet altijd de lading. Wij stellen voor in het vervolg te spreken van nieuw beleid en intensiveringen. Indien u hiermee instemt, gebruiken wij deze terminologie met ingang van de begroting 2011.

Financiële positie

In de voorgaande hoofdstukken is ingegaan op de ontwikkeling van het begrotingsaldo. Bij het beoordelen van de financiële positie van de gemeente spelen het weerstandsvermogen en de risico's een evenzo belangrijke rol. In dit hoofdstuk komen achtereenvolgens de reservepositie, de risico's en de bestemming van het rekeningsaldo 2009 aan de orde.

Reservepositie

De gemeente Krimpen aan den IJssel beschikt over een voldoende reservepositie. Met de besteding van deze middelen wordt zorgvuldig omgegaan. Een en ander is vastgelegd in de nota reserves en voorzieningen, die in december 2009 door uw raad is vastgesteld. De reservepositie wordt nauwelijks aangetast door de financiële tekorten op de exploitatie. Het principe van materieel evenwicht wordt in Krimpen strikt gehanteerd. Om de reserves zonder aantasting van dit principe optimaal te kunnen inzetten, worden enkele wijzigingen voorgesteld.

Algemene reserve

De algemene reserve bedraagt per 1-1-2010 € 5 miljoen. Dat is gelijk aan het vorig jaar vastgestelde plafond. De algemene reserve heeft vooral een bufferfunctie voor de opvang van risico's en onvoorziene tekorten.

Dekking tijdelijke tekorten op structurele lasten

In de komende jaren krijgt de gemeente wellicht te maken met tijdelijke tekorten. Om deze tekorten te kunnen dekken stellen wij voor de Reserve tijdelijke tekorten op structurele lasten in het leven te roepen. De nadruk ligt op tijdelijk en structureel. Dit betekent dat de reserve wordt aangewend ten behoeve van het materieel evenwicht. Daarmee wordt dus, indien nodig, afgeweken van de regel dat reserves alleen worden ingezet voor incidentele lasten. Door de tijdelijkheid is dit toch een verantwoorde maatregel. Voorgesteld wordt de reserve te voeden via het rekeningsaldo 2009 (zie hierna) en in 2011 via de verwachte vrijval van de voorziening CAP AVR ad € 1,1 miljoen. Indien aanwending voor de tijdelijke tekorten op structurele lasten niet nodig blijkt vloeit het saldo tot maximaal €1,1 miljoen terug naar de egaliseringsreserve reiniging.

Reserve Centrum

Voor de ontwikkeling van het centrum is een reserve ingesteld met een saldo van € 1 miljoen. Voorgesteld wordt om het per 1-1-2010 geactiveerde saldo van de centrumontwikkeling ad € 760.488 te dekken uit deze reserve. Wanneer met partijen wordt onderhandeld over de ontwikkeling van het centrum worden deze kosten wel als plankosten ingebracht. Ontvangen bijdragen in dit kader worden teruggestort in de reserve Centrum.

Reserve raadhuis

In het coalitieakkoord is vastgelegd dat in deze collegeperiode geen plannen voor een nieuw raadhuis worden ontwikkeld. Daarmee kan een deel van deze reserve vrijvallen. Een bedrag van € 1 miljoen dient in de reserve te blijven om dekking te hebben voor het benodigde onderhoud aan het huidige pand. Voorgesteld wordt om het overige deel (€ 0,5 miljoen) over te hevelen naar de reserve onderwijshuisvestingsvoorzieningen.

Reserve onderwijshuisvestingsvoorzieningen

Deze reserve is bedoeld voor de dekking van eenmalige kosten die samenhangen met de nieuwbouw en huisvesting van scholen. De reserve is met de toevoeging uit de reserve raadhuis in principe voldoende groot om de boekwaarde die verband houden met de uitvoering van het collegeprogramma te dekken. Op een later moment wordt u hierover nader geïnformeerd. Voor dit moment stellen wij voor de restant boekwaarde van de Admiraal de Ruyterschool, die per 1-1-2010 € 738.789 bedraagt uit deze reserve te dekken. Over de dekking van de nieuwbouw voor deze school is eerder een besluit genomen.

Risico's

De risico's zoals die nu in de paragraaf Weerstandsvermogen uit de begroting 2010 zijn opgesomd, zijn bezien op hun actualiteit. Een aantal risico's is om die reden geschrapt. Er hebben zich echter wel twee nieuwe risico's aangediend. Te weten:

- Nieuwe CAO-afspraken
- Dividend Eneco

In bijlage 2 is het geactualiseerde overzicht van risico's opgenomen.

Rekeningsaldo 2009

Via de najaarsnota 2009 is reeds een overschot ad € 750.000 bestemd voor de reserve Onderwijshuisvestingsvoorzieningen (€ 500.000) en de Algemene reserve bouwgrondexploitatie (€ 250.000). Desalniettemin bedraagt het saldo van de jaarrekening 2009 € 1.080.586. Wij stellen voor dit saldo als volgt te bestemmen:

- Een bedrag van € 300.000 te storten in de reserve Tijdelijke kosten personeel. Deze reserve dient voor de opvang van frictiekosten die voortkomen uit het vertrek van medewerkers. Door de uitstroom van medewerkers in verband met leeftijd verwachten wij de komende jaren vaker een beroep op deze reserve te moeten doen, onder meer tijdens dubbele bezetting in verband met kennisoverdracht.
- Het restant (€ 780.586) te storten in de nieuw reserve Dekking tijdelijke tekorten op structurele lasten. Deze reserve groeit daarmee tot een saldo van ruim €1,88 miljoen, waarmee voldoende buffer voor de ingroei naar materieel evenwicht beschikbaar is.

Bouwgrondexploitaties

De bouwgrondexploitatie vormt een bijzonder onderdeel van de gemeentelijke financiën. Voor het saldo van de begroting is dit onderdeel niet van invloed, maar er gaat wel veel geld in om, er worden grote risico's gelopen en er kunnen als alles goed loopt ook substantiële winsten worden gemaakt. De boekwaarde van de grondposities die de gemeente nog wil ontwikkelen bedraagt momenteel ruim € 8 miljoen. Daartegenover staat de algemene reserve bouwgrondexploitatie die € 5,2 miljoen bedraagt. Volgens de nota reserves en voorzieningen bedraagt het risico maximaal 25% van de boekwaarde. De risico's van de grondposities zijn dus voldoende afgedekt. Uiteraard wordt bij de waardering en ontwikkeling van de grondposities rekening gehouden met de huidige marktsituatie. De meest actuele berekeningen geven aan dat op de diverse locaties kostendekkende exploitatie mogelijk is. De bouwgrondexploitatie is niet langer de melkkoe van de gemeente, waaruit maatschappelijke voorzieningen en andere "leuke" dingen worden betaald. Het is zaak de risico's in de hand te houden en kostenbewust te streven naar het optimale resultaat. Daarbij gaat de ontwikkeling van gemeentelijke locaties voor particuliere ontwikkelingen. Nieuwe grondverwervingen zijn in principe niet aan de orde, tenzij er een aanmerkelijk strategisch belang mee gediend is.

Bezuinigingen

De ontwikkeling van het begrotingsresultaat in de komende jaren geeft aanleiding voor een bezuinigingsoperatie met een voor Krimpen ongekende omvang. In dit hoofdstuk doen wij een aantal voorstellen voor ombuigingen en geven we tevens aan waar al (impliciete) bezuinigingen worden gerealiseerd.

Ontwikkeling lonen en prijzen

In de richtlijnen voor de begroting 2011 is vastgelegd dat wij de volgende percentages voor loon- en prijsontwikkeling hanteren:

	2011	2012	2013	2014
Algemene inflatie (lasten)	0%	0,5%	0,5%	1%
Subsidieverstrekingen instellingen	1%	1%	1%	1%
Bijdragen gemeenschappelijke regelingen	-5%	1%	1%	1%
Belastingen, heffingen en overige baten	1%	1%	1%	1%
Tarieven gemeentelijke accommodaties	3%	3%	2%	1%
Tarieven muziekschool	1%	1%	1%	1%
Salarissen	CAO	1%	1%	1%

Tabel 3

Het percentage voor algemene inflatie wijkt af van de verwachtingen van het CPB. In 2014 loopt dat verschil cumulatief op tot circa 5%. Daarmee is al een taakstellende bezuiniging op de uitgaven ingebracht. Voor wat betreft het percentage voor salarissen stellen wij voor af te wijken van de genoemde percentages en voor nieuwe CAO afspraken na 1 juni 2011 geen trendpercentage op te nemen. Dit onderwerp wordt toegevoegd aan het overzicht van risico's.

Lasten niveau rekening 2009

Een opvallend verschijnsel is het terugkerende positieve rekeningresultaat van de laatste jaren en de negatieve verwachting voor de komende begrotingsperiode. Deze onderuitputting wordt deels veroorzaakt door incidentele gebeurtenissen, die buiten onze invloedssfeer liggen en een aantal grote afwijkingen. De totale omvang van het verschil (€ 1,3 miljoen incl. autonome ontwikkelingen) geeft echter voldoende aanleiding om hier dieper op in te gaan. Teneinde alle mogelijke ruimte uit de begroting te halen wordt de begroting 2011 deze zomer opnieuw bottom-up samengesteld, waarbij de cijfers van de rekening 2009 als vertrekpunt dienen. Wij verwachten van deze werkwijze een bijdrage aan de dekking van het tekort, maar gezien de complexiteit en het grote aantal budgetten wordt hier geen taakstelling aan verbonden. Het risico is aanwezig dat budgetten te veel worden verlaagd. Om dit op te kunnen vangen stellen wij voor in 2011 eenmalig een nader te bepalen bedrag aan onvoorzien toe te voegen.

Bezuinigingsvoorstellen

Kort na het vaststellen van de begroting 2010-2013 zijn wij begonnen met de voorbereidingen voor een bijzondere ombuigingsoperatie. Ook in het coalitieakkoord zijn hierover afspraken vastgelegd. Hieronder leggen wij u een pakket bezuinigingen voor dat in totaal leidt tot een voordeel van € 2,65 miljoen in 2014.

Bedragen x € 1.000

Bezuinigingsmaatregel	2011	2012	2013	2014
1. Ambtelijke organisatie	332	555	803	903
De kosten van de ambtelijke organisatie kunnen op termijn met 7% worden verminderd. Uitgangspunt is dat daarbij geen				

gedwongen ontslagen vallen. Tevens wordt onderzocht of een besparing op arbeidsvoorwaarden mogelijk is.				
2. Bestuurlijke organisatie Op de kosten die worden gemaakt t.b.v de raad en de raadsleden achten wij een besparing mogelijk.	50	50	50	50
3. Buitenruimte Op het beheer van de buitenruimte streven wij een bezuiniging van minimaal 10% na. Hiertoe worden onder andere de investeringen getemporeerd, maar wel ingezet op behoud van kwaliteit.	175	179	179	205
4. Subsidies Een verlaging van 5%, uitgesmeerd over vier jaar, waarbij geen indexering plaatsvindt. Bij de uitwerking van deze bezuiniging wordt aandacht besteed aan subsidies die samenhangen met huurprijzen.	64	129	193	257
5. WMO Door diverse maatregelen op de verstrekkingen binnen de Wmo is een bezuiniging van in totaal € 382.000 mogelijk door aanpassing van het beleid t.a.v. woningaanpassingen en rolstoelen.	200	290	380	382
1. Exploitatietekorten maatschappelijke voorzieningen Diverse gemeentelijke voorzieningen en accommodaties vertonen exploitatietekorten. Taakstellend willen wij daar 10% op bezuinigen. Daarvoor kiezen wij een projectmatige aanpak. Deze bezuiniging betreft onder andere: — Zwembad — Kinderboerderij — Muziekschool	33	100	148	200
2. Kinderdagverblijven De relatie huurder-verhuurder moet opnieuw worden geijkt. Door het in rekening brengen van diverse kosten bij huurders en het berekenen van marktconforme huren lijken hogere opbrengsten mogelijk.	61	62	89	89
3. Contracten De gemeente heeft een aantal grote contracten lopen op het gebied van bijvoorbeeld schoonmaak, groenonderhoud, verzekeringen etc. Bij het verlengen van bestaande of het afsluiten van nieuwe contracten zetten wij in op een besparing van gemiddeld 10%.	42	100	132	164
4. Community safety Vorig jaar is gestart met een bijdrage voor community safety. Met ingang van 2011 wordt community safety een onderdeel van de vaste bijdrage aan de Veiligheidsregio. Het budget kan daardoor vervallen.	36	36	36	36
5. Leerlingenvervoer De kosten voor het leerlingenvervoer zijn via de voorjaarsnota	30	100	150	150

2010 verhoogd. Wij stellen ons ten doel de kosten op termijn met € 150.000 terug te dringen.				
6. Cultureel programma Het cultureel programma in de Tuyter wordt beëindigd na het seizoen 2010/2011. Daarentegen wordt ingezet op de bevordering van cultuurbeoefening door amateurs.	11	22	22	22
7. Buurtcoach De inzet van extra middelen voor buurtcoaches hangt samen met de pilot in Bloemrijk. Vooralsnog wordt op het extra budget bezuinigd.	0	13	13	13
8. Logopedie De afbouw van logopedische screening vanaf het seizoen 2011/2012 wordt nader onderzocht.	0	20	20	20
9. Schoolzwemmen Voor de vergoeding in de kosten van vervoer naar het zwembad worden alternatieven gezocht, waarbij ook de effectiviteit van het schoolzwemmen de aandacht krijgt.	0	10	30	30
10. Bijzondere bijstand In het collegeakkoord is opgenomen dat de minima (tot een gezinsinkomen 120% van het minimumloon) zoveel mogelijk worden ontzien. Toch willen wij bezien of een besparing op de bijzondere bijstand van 10% mogelijk is.	0	36	36	36
11. Overige Naast de bovengenoemde grotere bezuinigingen die deels projectmatig worden aangepakt, kan op een aantal plaatsen in de begroting zonder meer een bezuiniging worden ingeboekt. Het gaat hierbij onder meer om deskundige adviezen, communicatiemiddelen, interne dienstverlening, abonnementen, peuterspeelzalen (invoering wet OKE) Tevens worden een aantal terreinen nog onderzocht om (min of meer beleidsarme) bezuinigingen door te voeren.	94	94	94	94
Totaal bezuinigingsvoorstellen	1.129	1.795	2.374	2.652

tabel 4

Projectmatige aanpak

Een deel van de bezuinigingsvoorstellen willen wij projectmatig aanpakken. Dit geldt in het bijzonder voor de taakstellingen met betrekking tot de exploitatietekorten op maatschappelijke voorzieningen, het leerlingenvervoer, de contracten en de WMO. Tevens is inmiddels een project gestart om te komen tot professionalisering van het maatschappelijk vastgoedbeheer. Dit project heeft raakvlakken met een aantal bezuinigingsvoorstellen en moet ook tot kostenreductie leiden. Vooralsnog wordt aan dit project geen expliciete taakstelling in de vorm van een bedrag gekoppeld. De benodigde middelen voor de uitvoering van het project worden later dit jaar separaat aan u voorgelegd. Dekking van deze eenmalige uitgaven heeft geen invloed op het begrotingssaldo.

Ontwikkelingen ICT

Op het terrein van automatisering en ICT gaan de ontwikkelingen onverminderd snel. Dit biedt kansen voor het verbeteren van processen en dienstverlening, maar brengt ook kosten met zich mee. De inzet van ICT-middelen en de mogelijkheden om ook op ICT te bezuinigen vormen nog onderwerp van onderzoek.

Intergemeentelijke samenwerking

Aanvullend op de genoemde maatregelen en taakstellingen zijn wij voornemens om de mogelijkheden voor intergemeentelijke samenwerking te verkennen. Daarvoor richten wij ons primair op de gemeenten waarmee reeds in de Stadsregio wordt samengewerkt. Op voorhand beperken wij ons niet in de voor samenwerking in aanmerking komende taken. Wel gaat onze eerste gedachte uit naar bedrijfsvoeringsprocessen.

Lokale lasten

In de voorstellen hebben wij geen extra verhoging van de lokale lasten boven de trend opgenomen, met uitzondering van de rioolrechten. Naar onze mening is een dergelijk voorstel vooralsnog niet aan de orde. Uitgangspunt is dan ook dat de begroting 2011-2014 zonder verhoging van de lokale lasten sluit.

Resultaat na bezuinigingen

Rekening houdend met de gekwantificeerde bezuinigingsvoorstellen vertoont de meerjarenbegroting nog tekorten in de laatste twee jaren.

- = voordeel
bedragen x € 1.000

KADERNOTA 2011-2014 (voorlopige cijfers)	2011	2012	2013	2014
SALDO Kadernota 2011-2014 incl collegeprogramma	307	1.614	2.540	3.219
Bezuinigingsvoorstellen	1.129	1.795	2.374	2.652
SALDO Kadernota 2011-2014 na bezuinigingen	-821	-181	166	567

tabel 5

Saldo 2011

Het verwachte saldo van de begroting 2011 geeft aanleiding tot enkele opmerkingen. Door de vaste afspraken over de algemene uitkering tot en met 2011, gecombineerd met de bescheiden bedragen voor uitvoering van het collegeprogramma, zijn in dat jaar de financiële problemen nog zeer overzichtelijk. Na het uitvoeren van de voorgestelde bezuinigingen ontstaat zelfs een voordelig saldo van € 821.000. In de begroting 2011 moet blijken wat het uiteindelijke saldo wordt. Omdat voor een aantal bezuinigingen nog een intensief traject volgt, waarvoor financiële middelen benodigd zijn, hebben wij het voornemen om een positief saldo voor het jaar 2011 in te zetten ten behoeve van de structurele bezuinigingen in latere jaren.

Toezicht Provincie Zuid-Holland

In de circulaire van de provincie met betrekking tot het toezichtregime voor 2011 wordt aangedrongen op materieel evenwicht in het begrotingsjaar 2011 en een (materieel) sluitende meerjarenbegroting. Voor repressief toezicht moet aan minimaal één van deze voorwaarden worden voldaan. Eventuele

taakstellingen en stelposten dienen in de begroting minimaal op programmaniveau vast te liggen. Tevens verzoekt de provincie ons om rekening te houden met een negatieve ontwikkeling van de algemene uitkering. Met deze kadernota sluiten wij aan bij de circulaire, die als bijlage ter inzage ligt.

Van kadernota naar begroting

De kadernota is nog geen begroting. Wel wordt nu de koers uitgezet, waarop de in november te behandelen begroting 2011-2014 wordt gebaseerd. De nu berekende tekorten waren aanleiding om meer dan voorheen in de kadernota al de richting voor bezuinigingen te bepalen. Daarbij spelen het coalitieakkoord en het collegeprogramma een belangrijke rol als bron waaruit onze ambities financiële vertaling hebben gekregen.

Met de voorstellen in deze kadernota wordt richting gegeven aan het oplossen van de begrotingstekorten. De bezuinigingsvoorstellen moeten grotendeels nog verder worden onderzocht of uitgewerkt in projecten, waardoor nog niet alle voorstellen met bedragen zijn onderbouwd. Ook is naar verwachting sprake van beïnvloeding en overlapping. De nu gecalculerde saldi geven wel aanleiding om de begrotingsvoorbereiding met vertrouwen aan te vangen.

Wij streven ernaar om in de komende maanden de taakstellingen verder uit te werken en in het najaar een sluitende meerjarenbegroting te presenteren. Duidelijk is dat de financiële moeilijkheden in 2012 echt beginnen en in dat jaar zeker nog overzichtelijk lijken. Dat geeft ons de ruimte om aan voorstellen voor de langere termijn te werken en waar nodig nader onderzoek te doen. Zoals hierboven aangegeven zullen wij daarvoor indien nodig een positief saldo in 2011 aanwenden.

Het is goed mogelijk dat de begroting 2011-2014 ondanks alle voorstellen en projecten niet voor alle jaren materieel evenwicht vertoont. In dat geval wordt een beroep gedaan op de nieuwe reserve Dekking tijdelijke tekorten op structurele lasten. Daarbij worden ook de ontwikkelingen op langere termijn betrokken, aangezien een verdere daling van de algemene uitkering na 2014 wordt verwacht. De inzet van de genoemde reserve gaat vergezeld van een aanpak om tot materieel evenwicht op langere termijn te komen.

Doorontwikkeling begroting

De afgelopen jaren is het proces doorontwikkeling begroting steeds onderdeel geweest van onze activiteiten om het planning- en control instrumentarium optimaal af te stemmen. Ook de komende periode willen wij daarmee doorgaan. Na de zomer wordt daartoe een bijeenkomst van de studiegroep doorontwikkeling begroting gepland.

Aanpassing programma 3: Jeugd en Onderwijs

Voor programma 3 Jeugd en Onderwijs stellen wij een wijziging in de indeling voor. De nieuwe indeling sluit aan bij de op 24 september door uw raad vastgestelde agenda Jeugd en Onderwijs, met als beleidsthema's:

1. Meedoen en ontmoeten
2. Spelen en leren
3. Gezond opgroeien en opvoeden

Naast de huidige inhoud van programma 3 worden hiertoe een aantal onderdelen uit programma 5 overgeheveld naar programma 3. Dit betreft:

- Jeugdparticipatie
- Jeugdgezondheidszorg
- Centrum voor Jeugd en Gezin
- Opvoedondersteuning
- Schoolmaatschappelijke werk
- Lokale hulpverlening

Deze indeling wordt bij het opstellen van de begroting 2011 gehanteerd. In bijlage 4 vindt u de details.

Indicatoren

Begin 2009 zijn de indicatoren geëvalueerd en verder ontwikkeld. Dit moet een continu proces worden, waarin met enige regelmaat nieuwe indicatoren voor speerpunten van het beleid worden toegevoegd en indicatoren die niet (meer) voldoen worden verwijderd. Voor de begroting 2011 nodigen wij u uit om nieuwe indicatoren te benoemen. In de studiegroep wordt hier verder op ingegaan.

Slot

De voorlopige cijfers voor de begrotingsjaren 2011-2014 geven duidelijk weer dat er bij ongewijzigd beleid een groot financieel probleem voor ons ligt. Met de bezuinigingsvoorstellen in deze kadernota geven wij een aanzet in de richting van een sluitende begroting. Wij zijn ons ervan bewust dat hiermee het eigenlijke bezuinigen nog moet beginnen. Er wacht ons een intensief proces, waarvan wij hoge verwachtingen hebben. De ontwikkelingen in de wereld om ons heen zullen echter mede bepalen of wij onze gezonde financiële positie ook op termijn kunnen handhaven. In ieder geval hebben wij het voornemen om door middel van verstandige bezuinigingen en terughoudendheid in nieuwe wensen u in november een verantwoord sluitende begroting voor te leggen.

Kadernota 2011

BIJLAGEN

1. Overzicht reserves
2. Overzicht risico's
3. Formulier reserve Dekking tijdelijke tekorten structurele lasten
4. Herindeling programma 3